

Jaarverslag 2021

Stichting tot Behoud van de Veluwe Sprengen en Beken

De Stichting tot Behoud van de Veluwe Sprengen en Beken, de Bekenstichting, zet zich in voor het behoud en de verbetering van sprengen en beken alsmede van de vroeger hierdoor aangedreven watermolens en andere cultuurhistorische waardevolle elementen rondom deze beken. Dit inclusief de landschappelijke, hydrologische en waterhuishoudkundige eenheden waarin zij voorkomen.

Bestuur, werkgroepleden en contactpersonen in 2021

In 2021 hebben zich voor de Bekenstichting ingezet:

Bestuur

Het bestuur bestond in 2021 uit E.de Hullu (voorzitter), R.J. Gorter de Vries (secretaris), F.Ph. Jantzen (penningmeester), A.J. IJzerman, J.H. Bosch, P.H. Smits, R.L.F. Harleman en B.D. Volkers.

W. Kiel en J. Postma hebben afscheid genomen als bestuurslid.

Het Bureau

Z. Hottinga-Doornbosch, bureausecretariaat, e-mail info@sprengembeken.nl

Communicatie

Redactie Wijerd: H. Slijkhuis, E. Harleman, T. van der Schouw, H. Weltje en B. Vondeling

Facebook J. van Breda

Website: B.C. Veltkamp ; F.Ph. Jantzen werkt mee aan het actueel houden/onderhouden van de site.

Werkgroep cultuurhistorie

A. Haytsma (RCE) en M. Poorthuis continueerden hun werkzaamheden in de werkgroep Cultuurhistorie. A.J. IJzerman heeft hier in 2021 ook aan bijgedragen.

Werkgroep Hydrologie

W.P.C. Zeeman, A.J. IJzerman, A. Bot, F. Witte, G. van den Eertwegh, P.M.M. Warmerdam, L. Mossink, V. Bense, F. de Zanger. L. v.d. Bos en K. Hanhart.

Adviseurs van de Werkgroep: T. Spek (Provincie Gld), A. Bolman (WsVV), en M. de Vries (Vitens)

Adviseurs algemeen

G.J. Blankena, J. van de Velde (project Eerbeek) en A. Hottinga (belangenbehartiging)

Bekenatlas Veluwe:

C. Stortelder (GIS), W. Kiel, R. Harleman, Bart Stornebrink (fotograaf)

Contactpersonen

Oost Veluwe: R. Lorwa, H. Geurts, J. Folbert, G. Koops, Th. Kuipers, H. Weltje

West Veluwe: L. Olthuis, F. Jansen, J. Koetsier, J. Timmer, W. Timmer

Noordoost Veluwe: L. Dijkstra, G. & E. Visser, B. Volkers, B. Bolt, H. Tjabringa, R. Harleman, D. van Alphen, E. Visser, G. Broer

Zuidoost Veluwe: A. & H. Bongers, J. van Breda, E. van Gessel; P. Wiersma, J. Lindhout, A.T. Fennema

Veluwezoom: G. Wyrdeeman, M. Corbeek, C. Kant, G. Herbers, L. Rondeboom, G. van Laarhoven, J. de Putter en E. Sportel

Gelderse Vallei: A. Willemsen, W. Kiel, A. Haytsma en G. Kersjes

René Harleman is (vanuit het bestuur) coördinator contactpersonen met Erik Evekink als ondersteuning. Het bestuur is voor enkele beken nog op zoek naar nieuwe contactpersonen, o.a. op de westelijke Veluwe, de Hulsthorsterbeken en Bijsselse beken, waar F. Jansen gestopt is.

Activiteiten voor onze contactpersonen en donateurs

De Jaarvergadering heeft in 2021 plaats gevonden op 2 oktober, gecombineerd met een excursie voor Contactpersonen en donateurs in Renkum.

De jaarrekening 2020 is goedgekeurd door de kascommissie en het bestuur; het secretariael jaarverslag over 2020 is opgesteld en goedgekeurd door het bestuur.

Andere bijeenkomsten voor contactpersonen en overige excursies hebben geen doorgang gevonden vanwege de beperkende regels door de Covid pandemie; het Bekenforum dat gepland was op 18 november 2021 is verzet naar 9 februari 2022 (uiteindelijk toch als online MS-Teams vergadering).

Activiteiten van werkgroepen en contactpersonen

Werkgroep Cultuurhistorie

De werkgroep is in 2021 wel bij elkaar geweest.

Arne Haytsma en Marianne Poorthuis zijn leden van de werkgroep. Er was overleg met voorzitter Ella de Hullu en Yolt IJzerman over een nieuwe start om weer tot een actieve werkgroep te komen. Dit zal in 2022 verder uitgewerkt worden.

Werkgroep Hydrologie

De werkgroep heeft ook in 2021 vooral online vergaderd. Daarnaast wordt regelmatig per mail gecommuniceerd. De werkgroep heeft onder meer meegedacht met het bestuur voor inbreng in het waterbeheerprogramma van zowel de provincie Gelderland als van Waterschap Vallei en Veluwe en Rijn en IJssel.

Ook is inbreng geleverd in de MER (Milieu Effect Rapportage) van het ASV (Aanvullende Strategische Voorraden Drinkwater) project van de provincie. Het resultaat van al deze inbreng hopen we in 2022 terug te kunnen zien.

Daarnaast wordt regulier contact onderhouden met (hydrologen van) Vitens, waterschappen en provincie.

Het initiatief van de werkgroep tot het maken van een [Kennisclip Sprengenbeken](#) is dit jaar met succes afgerond. Door de grote inzet van Claudia Brauer van de WUR is een mooi product gerealiseerd, dat breed verspreid is en uiteraard ook op de site van de BS te vinden is.

Ondanks beperkingen door corona is het meten van afvoeren van beken, in nauwe samenwerking met ws. V&V en vrijwilligers, voortgegaan. Het is nog te vroeg om daar conclusies uit te trekken, evaluatie is in 2022 voorzien.

De juistheid van de modellering van het Veluwse grondwater behoeft steeds weer aandacht. Al enige tijd wordt geconstateerd dat de uitkomsten van modellen in langere meetreeksen niet terug te vinden zijn: de modellen geven een toenemende grondwateraanvulling aan, dat zou moeten resulteren in stijgende grondwaterstanden, maar de metingen ondersteunen dat niet. De provincie focust op hoe dit op te lossen.

Sommige werkgroepleden ondersteunen regelmatig de contactpersonen bij lokale kwesties. Zo heeft een subwerkgroepje, samen met contactpersoon Ruud Lorwa, en met deskundigen uit ons netwerk, zich herhaaldelijk gebogen over de droogteproblemen rond Apeldoorn. Helaas zijn nog geen makkelijke oplossingen in zicht.

Communicatie

De redactie van de Wijerd heeft in 2021 vier prachtige reguliere kwartaalnummers van De Wijerd gemaakt. Overleg vond 4 x plaats, waarvan 2x via de mail.

Naast de Wijerd is de website van de Bekenstichting een steeds belangrijker middel om te laten zien wat de Bekenstichting doet en om informatie over de Bekenstelsels toegankelijk te maken voor een groot publiek. De afgelopen jaren is veel aandacht besteed aan het functioneren van de website en aan het opschonen en actualiseren van de inhoud; dit proces is natuurlijk nooit af !

Links naar de website: www.bekenstichting.nl en www.sprengenbeken.nl.

Bestuur, Contactpersonen en ontwikkelingen rondom de beken

Door de Covid-beperkingen is er in 2021 zijn er nauwelijks bijeenkomsten geweest.

Op 12 mei is voor contactpersonen en alle andere vrijwilligers een online avond gehouden met presentaties van Peter Smits (omgevingsvisie) en Wim Zeeman (afvoermetingen , grondwaterbeleid) voor de pauze. Informatie vanuit het bestuur en "rondvraag" na de pauze.

Op 2 oktober is in Renkum 's morgens een contactpersonenbijeenkomst georganiseerd. Na de middag is een jaarvergadering voor donateurs gehouden met enkele presentaties over het gebied. Aansluitend was er een excursie. Een kleine 30 personen waren aanwezig op deze geslaagde ochtend. Ook 's middags waren ongeveer evenveel mensen aanwezig.

Het bestuur ziet de vele vrijwilligers die zich inzetten voor de Bekenstichting als belangrijke kracht van de organisatie; verjonging is essentieel voor de toekomst van de Stichting – belangstellenden zijn dan ook zeer welkom!

Na drie zeer droge jaren is de zomer van 2021 gelukkig veel natter geweest, maar dat heeft het probleem van droogvallen maar ten dele (en vermoedelijk tijdelijk) opgelost.

Er zijn Bekenstichting-veiligheidshesjes aangeschaft om te dragen bij schoonmaakacties en dergelijke, aan te vragen bij het BS-bureau.

Promotie en externe communicatie

Educatie, Marianne Poorthuis en Lieuwe Dijkstra

Er is in 2020 en 2021 veel progressie geboekt op het gebied van de educatie.

We staan op de website van platform [Reizen in de Tijd](#) op zeven plekken met ons aanbod, te weten

Gemeente Heerde (de beek bij watermolen De Hoop), gemeente Epe (de beek en de watermolen van Zuuk en Vaassen de beek en de Cannenburgher molen), gemeente Rheden en Rozendaal (de beek Rozendaal bij de voormalige kopermolen en in Laag-Soeren de beek bij wasserij De Waterval en Slijkhuys), gemeente Brummen (de beek bij de Oliemolen in Eerbeek). In totaal hebben zeker 15 groepen van ongeveer 6 scholen het programma gevolgd. In Hatterem wordt een ander programma over gemalen koren en brood door een plaatselijke instelling uitgevoerd, dat wel gerelateerd aan de beek en de korenmolen aldaar. In Arnhem biedt het Nederlands Watermuseum een programma via het platform Reizen in de Tijd aan over waterkracht met een bezoek aan de Witte Watermolen.

Met alle vrijwilligers hebben we uitgebreid gesproken. Ze hebben van ons instructie en materiaal gekregen en we ondersteunen ze bij de planning en organisatie. Verschillende vrijwilligers hebben de cursus 'Van rondleiden naar begeleiden' gevolgd, die aangeboden wordt via de Cultuurpunten of via Reizen in de Tijd. De vrijwilligers van de Bekenstichting instrueren en ondersteunen ook de leerkrachten bij de uitvoering van ons programma op de scholen en verstrekken alle betrokkenen de brochure 'Bij de les'.

In de afgelopen periode hebben we nieuwe contacten gelegd. Naar verwachting komen er daardoor in 2022 en daarna nog zeven plekken bij, te weten in de Gemeente Apeldoorn bij Beekbergen (beek bij Ruitersmolen), Loenen (beek bij Middelste Molen), Ugchelen (koppelsprengen bij Hamermolen), Wenum Wiesel (beek en wijerd bij houtzaagmolen). Naar verwachting gaan 10 scholen uit de gemeente Apeldoorn mee doen.

Verder hebben we in de afgelopen periode samenwerking gerealiseerd met de IVN in Arnhem en Apeldoorn; met GLK in Eerbeek; met RIQQ en met de bovenschoolse directie van de PCBO in de gemeente Rheden; met Stichting Welzijn Brummen (SWB); met Cultuurplein N.O. Veluwe; met museum Vaassen; met Villa Jacoba in Heerde en met het Nederlands Watermuseum in Arnhem; ook met de afdeling cultuurhistorie van de gemeente Apeldoorn overleggen we als het nodig is.

Er zijn ook contacten gelegd met instanties die niet tot een samenwerking hebben geleid, te weten Nederlands Openluchtmuseum; Twee Beken in Renkum/Heelsum; CODA Apeldoorn; Markant in Apeldoorn. Helaas, maar wie weet lukt dat nog in de toekomst als het nodig is.

Op de website van de Bekenstichting is dit jaar ruimte gecreëerd voor educatie; is er een coördinator educatie aangesteld, die contact houdt met het bestuur; is er veel educatiemateriaal ontwikkeld, te weten introductiefilm, lesbrief, opdrachten bij de bezoeken; zijn er werkkaarten gemaakt voor de bezoeken. Alles is openbaar en te downloaden via de website. Voor iedere gemeente is er gebruiksmateriaal beschikbaar voor het uitvoeren van de opdrachten en een watermolentje om te demonstreren hoe waterkracht werkt. Ter informatie voor de leerkrachten is de brochure 'Bij de les' ontwikkeld. Als cadeau voor de leerlingen na de les zijn de vouwkaarten met flora en fauna herdrukt.

In ieder bulletin van De Wijerd is afgelopen jaar aandacht besteed aan de educatie.

Interactieve kaart – Bekenatlas Veluwe (BAV)

Het actualiseren van de [Bekenatlas](#) is een blijvende noodzaak. Met name Wiebe Kiel speelt hierbij een grote rol. Bart Stornebrink leverde weer prachtige foto's van een aantal beken. De samenwerking met de Provincie Gelderland is ook heel belangrijk !

Waterschap Vallei en Veluwe

De contactpersoon bij het waterschap, Gerard Willemsen, is in augustus met pensioen gegaan. Het bestuur heeft hem hartelijk bedankt voor de plezierige en kundige samenwerking. De nieuwe contactpersoon is Maarten Veldhuis. Met de respectievelijke personen is regelmatig contact geweest. Met de nieuwe dijkgraaf, Marijn Ornstein, hebben een aantal bestuursleden ter kennismaking een fietstocht gemaakt langs de beken rond Cannenburgh.

Het bestuur heeft inspraakreactie ingediend op het Blauw Omgevings-Programma (BOP) 2022-2027 van het Waterschap Vallei en Veluwe, na afstemming met de organisaties Natuur en Milieu Gelderland. Het programma is in november 2021 door het Waterschap vastgesteld.

Waterschap Rijn en IJssel

Overleg met het Waterschap vond in 2021 plaats met Ella de Hullu en Mia Corbeek. Met name de situatie rond de Beekhuizer beek wordt door beide partijen gezien als kritiek.

Het bestuur heeft een inspraakreactie ingediend op het Blauwe Omgevings-Programma (BOP) van het Waterschap Rijn en IJssel, na afstemming met Natuur en Milieu Gelderland, die de commentaren van onze collega-organisaties coördineert.

Overige partijen

Het bestuur heeft inspraakreactie ingediend op de nota Aanvullende Strategische Voorraden (ASV) voor drinkwater, van de provincie Gelderland, na afstemming met de organisaties Natuur en Milieu Gelderland. De watervisie is in de ASV in grote lijnen uitgezet en duurzaam. Prima plan, maar de voorgestelde aanpak is niet erg concreet. Het Regionaal Waterprogramma is in december 2021 door de provincie vastgesteld.

Jan van de Velde blijft zich namens de Bekenstichting inzetten voor de werkgroep Eerbeekse beek.

Ook in 2021 hebben de contacten met de diverse overheden, Vitens, Stichting Geldersch Landschap & Kastelen, Natuurmonumenten Velwezoo, IVN en KNNV minder plaats gevonden vanwege de Covid pandemie.

-o-o-o-